

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Кафедра теорії та методик дошкільної освіти
Управління освіти і науки Кам'янець-Подільської міської ради

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАСТУПНОСТІ ДОШКІЛЬНОЇ І ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

ЗБІРНИК
матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції

Кам'янець-Подільський
2020

УДК 373.2+373.3].046(082)

А-43

Рецензенти:

Лабунець В.М., доктор педагогічних наук, професор, декан педагогічного факультету;

Миронова С.П., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри корекційної педагогіки та інклюзивної освіти;

Бахмат Н.В., доктор педагогічних наук, професор, заступник декана педагогічного факультету з наукової роботи та інформатизації навчального процесу.

Відповідальний секретар:

Демчик К. І., кандидат педагогічних наук, старший викладач

Редакційна колегія:

Бабюк Т.Й., кандидат педагогічних наук, доцент;

Демчик К.І., кандидат педагогічних наук, старший викладач;

Каньоса Н.Г., кандидат психологічних наук, доцент.

А43 Актуальні проблеми наступності дошкільної і початкової освіти : збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кафедра теорії та методик дошкільної освіти ; [відпов. секр. К. І. Демчик]. Київ : Міленіум, 2020. 274 с.

ISBN 978-966-8063-74-5

У збірнику вміщено матеріали, які стали результатом науково-дослідної та пошукової діяльності науковців, викладачів закладів вищої освіти, студентів, аспірантів, докторантів, вихователів закладів дошкільної освіти, учителів закладів загальної середньої освіти, спеціалізованих навчальних закладів. Автори статей досліджують: проблеми наступності в умовах підготовки дітей п'ятирічного віку до навчання у початковій школі; наступність у дошкільній і початковій освіті в педагогічній теорії та практиці; проблеми підготовки педагога, здатного забезпечити наступність в умовах модернізації дошкільної і початкової освіти; психолого-педагогічні умови наступності в процесі навчання та виховання дошкільників та молодших школярів; наступність між дошкільною і початковою ланками освіти в умовах інклюзії.

УДК 373.2+373.3].046(082)

Рекомендовано до друку вченою радою

Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

Протокол №2 від 26.02.2020 р.

© Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020

ISBN 978-966-8063-74-5

Таким чином, дослідницька діяльність здобувача бакалаврського рівня в системі вищої професійної освіти в закладі вищої освіти є значною частиною професійної підготовки, сприяє розвитку творчого потенціалу особистості, його саморозвитку, самовдосконаленню, самоосвіті та оволодінню основами професійної культури.

Список використаних джерел

1. Лаптев В. В., Писарева С. А., Тряпицына А. А. Подготовка и аттестация кадров высшей квалификации в области гуманитарных и общественных наук. Санкт-Петербург : СПбГУ, 2006.
2. Підготовка вихователів до розвитку особистості дитини в дошкільному віці : монографія / Г. Беленька, О. Богініч, З. Борисова та ін. / за ред. І. Загарницької. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. С. 47–98.
3. Семенов О. С., Ємчик О. Г. Розвиток творчої особистості фахівця дошкільної освіти у процесі професійної підготовки // Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ : зб. наук. праць. № 2 (14). Рівне : РВЦ МЕРУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2015. С. 286–292.
4. Сисоєва С. О. Творчий розвиток фахівців в умовах магістратури : монографія ; Нац. акад. пед. наук України, Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. Київ : Едельвейс, 2014. 399 с.
5. Фокин Ю. Г. Преподавание и воспитание в высшей школе : Методология, цели и содержание, творчество : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. Москва : Академия, 2002. 224 с.

УДК 378:51

Коваленко О. А.,
старший викладач,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
(Черкаси, Україна)

ВИКОРИСТАННЯ ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНИХ ІГРОВИХ НАБОРІВ У НАВЧАННІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ТА ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Після введення в дію освітньої реформи «Нова Українська школа» (НУШ) підходи до навчання учнів початкових класів були дещо змінені, тому Міністерство освіти і науки України розробило (у квітні-травні 2018 року) інструктивно-методичні рекомендації щодо наступності дошкільної та початкової освіти [2]. У них наголошується на тому, що провідні види діяльності дітей старшого дошкільного віку мають бути збережені і змістовно збагачені у молодшому шкільному віці. Це дозволить здійснити поступовий перехід до навчання як нового провідного виду діяльності у перший (адаптаційно-ігровий) період початкової освіти.

Для забезпечення наступності між дошкільною та початковою освітніми ланками особливої уваги потребує вузівська підготовка студентів спеціальності «Дошкільна освіта» і особливо тих, які навчаються за освітньою програмою «Дошкільна та початкова освіта», оскільки через 3 – 4 роки більшість з них будуть працювати у закладах дошкільної освіти (ЗДО) та початковій школі. Під час навчання в університеті майбутні педагоги повинні ґрунтовно ознайомитися з різними програмами розвитку дітей дошкільного віку [7], опанувати змістом навчальних програм початкової школи [6], навчитися застосовувати різні засоби, методи, прийоми навчання дітей різних

вікових груп, а також створювати нові предметні зв'язки з урахуванням якісних змін особистості дитини.

Оскільки основними видами діяльності дітей старшого дошкільного віку є ігрова та комунікативна, а відповідно до Концепції НУШ [5] та згаданих вище інструктивно-методичних рекомендацій такі види діяльності є провідними під час першого циклу початкової освіти – адаптаційно-ігрового (1 – 2 класи), тому природньо використовувати у навчанні молодших школярів різні ігрові набори [4], які застосовуються у ЗДО. До таких засобів навчання елементарних та початкових основ математики можна віднести досить відомі «Логічні блоки Дьенеша» (рис. 1), «Кольорові палички Кюізенера» (рис. 2), логічну гру «Танграм» (рис. 3) та багато інших.

Рис. 1

Рис. 2

Рис. 3

Незважаючи на їх популярність більшість студентів до вступу в університет з ними не були знайомі. Майбутні вихователі та вчителі початкової школи зможуть використовувати такі засоби навчання в різних напрямках своєї професійної діяльності, зокрема при ознайомленні дітей з предметними множинами та операціями (діями), які можна над ними виконувати. У поданій нижче таблиці наведено фрагмент змісту відповідної педагогічної роботи, який узгоджується з Базовим компонентом дошкільної освіти (БКДО) та програмою розвитку дітей дошкільного віку [1, с. 180], а також освітніми програмами для початкової школи [6]. Математична освіта дітей дошкільного віку та учнів початкової школи повинна здійснюватися, як зазначається у [3, с. 111], через взаємодію між навчальним матеріалом і раніше сформованими знаннями та міркуваннями.

Таблиця

Зміст педагогічної роботи	Ознайомлення дітей з множинами та операціями (діями), які можна над ними виконувати	
	старша група ЗДО	1 клас НУШ
	вправлення в об'єднанні двох груп предметів та вилученні означеної групи предметів, визначенні кількості за допомогою перелічування усіх предметів; сприяння засвоєнню понять <i>однаково, порівну, стільки, скільки, усі, кожний, будь-який, останній</i> та використовувати їх у мовленні; навчати об'єднувати і вилучати частини з множини за певною ознакою	ознайомлення з ознаками і властивостями об'єктів, спільними, відмінними, істотними ознаками; навчання об'єднанню об'єктів у групу за спільною ознакою (узагальнення); розбиття групи об'єктів на підгрупи за спільною ознакою (класифікація)

Наведемо приклади кількох завдань (завдання 1 – 6) з використанням комплекту «Логічні блоки Дьенеша», які можна запропонувати студентам на практичних заняттях з дисциплін «Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень» і «Методика навчання математичної освітньої галузі».

Завдання 1. Використовуючи набір «Логічні блоки Дьенеша» утворіть дві предметні групи за такими ознаками: а) однакового кольору й однакової товщини; б) різного кольору й однакової величини; в) різного кольору й різної форми. Прокоментуйте отримані результати.

Завдання 2. Використовуючи набір «Логічні блоки Дьенеша» продемонструйте операцію об'єднання двох груп фігур: а) усі червоного кольору з трьома кутами та стільки ж синього без кутів; б) тоненьких прямокутної форми та жовтих трикутників; в) будь-якої величини кружечків та маленьких фігурок квадратної форми.

Завдання 3. Використовуючи поняття *однаково, порівну, стільки, скільки, усі, кожний, будь-який* складіть п'ять простих речень про фігури, що входять до комплекту «Логічні блоки Дьенеша».

Завдання 4. Назвіть істотні ознаки комплекту «Логічні блоки Дьенеша». Скільки груп предметів можна утворити, використовуючи одну спільну ознаку?

Завдання 5. Виконайте розбиття групи червоних фігур комплекту за усіма ознаками. Скільки підгруп утворилося?

Завдання 6. Використовуючи частку «не» до однієї з властивостей фігур комплекту «Логічні блоки Дьенеша» утворіть дві предметні множини. На скільки рівних підмножин можна розбити кожну з них?

Подібні завдання можна сформулювати для використання кольорових паличок Кюізенера та наборів гри «Танграм». З власного досвіду хочемо зазначити, що більший інтерес у студентів викликає групова форма виконання таких завдань при умові взаємної перевірки отриманих результатів. Також студентам цікаво власноруч виготовляти такі засоби навчання (такий вид роботи можна частково впроваджувати на лабораторних заняттях та як різновид самостійної роботи вдома).

Систематичне виконання пропонованих викладачем завдань з використанням дитячих логіко-математичних ігрових наборів спонукають студентів до включення їх (наборів) у власні розробки фрагментів занять з формування елементарних математичних уявлень дітей дошкільного віку та конспектів уроків з математики для початкової школи, підводять до творчого їх осмислення та створення власної «методичної скарбнички». А це, в свою чергу, служить надійним фундаментом під час проходження студентами педагогічної практики (у закладах дошкільної освіти та початковій школі) та професійному зростанні.

Список використаних джерел

1. Дитина : освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В. О. Огнев'юк ; авт. кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богініч та ін. Київ : Київський ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. 304 с.
2. Інструктивно-методичні рекомендації щодо забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти. URL: <https://nus.org.ua/news/mon-rozrobylo-rekomendatsiyi-shhodo-nastupnosti-doshkilnoyi-ta-pochatkovoyi-osvity/> (дата звернення: 16.03.2020).
3. Коваленко О. А. Забезпечення наступності дошкільної та початкової математичної освіти : матеріали Міжнародної науково-методичної конференції «Проблеми математичної освіти» (ПМО – 2019). Черкаси : ФОП Гордієнко Є. І. С. 110–111.

4. Наказ Міністерства освіти і науки «Про затвердження примірного переліку засобів навчання та обладнання навчального і загального призначення для навчальних кабінетів початкової школи» (№ 137 від 13.02.2018). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5a8/be0/bc3/5a8be0bc39d28681988610.pdf> (дата звернення: 17.03.2020).
5. Нова українська школа: Концептуальні засади реформування середньої школи. Київ, 2017.
6. Програми Нової Української школи. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli> (дата звернення 17.03.2020).
7. Програми розвитку дітей. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej> (дата звернення: 17.03.2020).

УДК 373.03:613.88.

Ковальчук О.В.,

кандидат педагогічних наук, старший викладач,

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Коврик Б.,

магістрантка,

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

(Кам'янець-Подільський, Україна)

ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Поступове входження України до європейського освітнього простору впродовж останнього часу детермінувало великий інтерес педагогічної науки до проблем гендерного виховання та гендерної культури у сфері освіти.

Проблеми «гендеру» досліджують низка вчених, зокрема таких як, В. Вороніна, І. Кон, Н. Шинкарьова та ін. Серед вітчизняних науковців питанням гендеру в початковій ланці освіти приділяють свою увагу О. Бондарчук, С. Вихор, І. Іванова, О. Цокур та ін., проблеми гендерного виховання висвітлені у роботах Т. Говорун, О. Кікінежді, В. Кравець, Л. Мандрик, Н. Приходькіна, Л. Яценко. Гендерній освіті присвячено роботи Л. Булатової, О. Луценко, І. Мунтяна та ін.; формування гендерної культури розглядали А. Абакумова, Н. Андреєва, І. Калько, О. Кікінежді, П. Терзі та ін.

Термін «гендер» ввів американський психоаналітик Р. Столлер, коли в 1968 р. вийшла друком його праця «Стать та гендер: про розвиток мужності та жіночності». В свою чергу, філософи А. Річ, Р. Унгер, Г. Рубин у своїх дослідженнях почали використовувати поняття «гендер».

Термін «гендер» («gender») дослівно перекладається з англійської як «рід» – в лінгвістичному значенні цього слова (рід іменника). Згадані філософи вбачали в «гендері» певний мисленнєвий конструкт, наукову дефініцію, яка визначає соціально-культурні функції статі та дає змогу відрізнити ці функції від біологічних (а також від біологічної статі, в англ. мові – sex).

Поняття «гендер», Ю. Івченко розглядає як філософську категорію, тобто складний соціокультурний конструкт, який відображає відмінності в ролях, поведінці, ментальних та емоційних характеристиках чоловіка й жінки і є системою міжособистісної взаємодії, що створює, підтримує та відтворює уявлення про чоловіче і жіноче як категорії соціального порядку. Автор доводить, що, з точки зору права,

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАСТУПНОСТІ ДОШКІЛЬНОЇ І ПОЧАТКОВОЇ
ОСВІТИ**

ЗБІРНИК

матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції

A-43 Актуальні проблеми наступності дошкільної і початкової освіти: збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кафедра теорії та методик дошкільної освіти ; [відпов. секр. К. І. Демчик]. Київ: Міленіум, 2020. 274 с.

ISBN 978-966-8063-74-5

У збірнику вміщено матеріали, які стали результатом науково-дослідної та пошукової діяльності науковців, викладачів закладів вищої освіти, студентів, аспірантів, докторантів, вихователів закладів дошкільної освіти, учителів закладів загальної середньої освіти спеціалізованих навчальних закладів. Автори статей досліджують: проблеми наступності в умовах підготовки дітей п'ятирічного віку до навчання у початковій школі; наступність у дошкільній і початковій освіті в педагогічній теорії та практиці; проблеми підготовки педагога, здатного забезпечити наступність в умовах модернізації дошкільної і початкової освіти; психолого-педагогічні умови наступності в процесі навчання та виховання дошкільників та молодших школярів; наступність між дошкільною і початковою ланками освіти в умовах інклюзії.

УДК 373.2+373.3].046(082)

Відповідальний секретар:

Демчик К. І., кандидат педагогічних наук, старший викладач

За достовірність фактів, дат, назв та ін. відповідають автори статей.

Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

Підписано до друку 15.04.2020.

Формат 60×84¹/₁₆. Гарнітура Times.

Ум. друк. арк. 17,2 Обл.-вид. арк. 16,4. Зам. №43. Наклад 300 шт.